

Vännäs kommuns Remissvar till SOU 2025:26 Betänkande gällande Tid för undervisningsuppdraget

SAMMANFATTNING

Sammanfattningsvis bedömer vi att de föreslagna förändringarna kring minskad administrativ börda och reglering av undervisningstid har potential att skapa viss lättnad för förskollärare och lärare, men att de också medför betydande utmaningar. Förslagen riskerar att skapa otydligheter kring arbetsfördelning, ökade krav på andra resurser och ekonomiska påfrestningar för skolorganisationen. Vi ser ett behov av en helhetsöversyn som inkluderar lärarnas totala arbetstid, lokala förutsättningar och samsyn mellan lagstiftning och avtal. För att säkerställa en hållbar arbetsmiljö och hög kvalitet i undervisningen krävs en flexibel och välbalanserad implementering av förslagen. Vi välkomnar en fortsatt dialog för att tillsammans hitta lösningar som stärker skolans förutsättningar att möta elevernas behov.

I vårt svar har vi valt att utgå från de frågor som SKR lyfte fram i samband med den remisskonferens som de anordnade 250414. Därtill har vi gjort generella reflektioner kring förslaget.

UTREDANDE SVAR

Bedömer ni att de förslag som läggs om minskad administrativ börda innebär en tydlig tidsbesparing för förskollärare och lärare?

Vi bedömer att de förslag som läggs fram kan bidra till en viss minskad administrativ börda för förskollärare och lärare. Minskade krav på dokumentation och utvecklingssamtal har viss potential att skapa en lättnad i lärarnas arbetssituation.

Samtidigt vill vi lyfta en möjlig utmaning i form av en dokumentationsparadox. Om dokumentationskraven minskar och insynen för vårdnadshavare därmed blir mer begränsad, finns det en risk att detta kan leda till fler förfrågningar, klagomål eller anmälningar från vårdnadshavare. Dessutom kan en minskning av utvecklingssamtal och andra strukturerade uppföljningar skapa oklarheter kring elevernas utveckling, vilket i sin tur kan öka behovet av extra uppföljningsmöten och utökat behov av kommunikation och dialog.

Vännäs kommun
Barn- och utbildningsförvaltningen

Postadress 911 81 Vännäs
Besöksadress S Drottninggatan 7, våning 2
Tel vx 0935-140 00
Org nr 212000-2841
E-post: vannas.kommun@vannas.se

För att undvika dessa potentiella konsekvenser är det viktigt att hitta en balans där administrativa krav minskas utan att det påverkar transparensen och kommunikationen med vårdnadshavare negativt. Vi ser också ett behov av att säkerställa att det finns tydliga rutiner för regelbunden bedömningsuppföljning och informationsdelning, även om detta inte sker genom traditionella utvecklingssamtal.

Utifrån de beräkningar ni gjort, hur bedömer ni att de föreslagna intervallen av tak för undervisningstid skulle påverka behovet av lärare i er kommun?

Vi har gjort egna beräkningar och kan konstatera att de föreslagna intervallen för tak på undervisningstid skulle medföra ett utökat behov av resurser på ca 15% på totalen. 10% utökning av lärarresurser kan härröras till förändrad relation mellan undervisningstid/planeringstid och ca 5% utökning av andra resurser kan härröras till omfördelning av andra, ej undervisningsrelaterade, uppdrag. Detta är beräknat utifrån den arbetsplatsförlagda tiden.

Det är dock viktigt att påpeka att om förutsättningarna förändras, exempelvis om även tid/fördelning av övriga uppdrag regleras på ett mer detaljerat sätt, kan detta medföra ett utökat personalbehov. En sådan förändring innebär att behovet av lärare/andra resurser behöver omvärderas för att säkerställa att vi kan möta både undervisningskraven och andra uppdrag på ett hållbart sätt.

Utifrån de beräkningar ni gjort, hur bedömer ni att behovet av lärare och andra medarbetare kommer att påverkas i er kommun om förslagen införs om relation mellan undervisningstid och tid för planering och uppföljning?

Efter en noggrann analys av de föreslagna förändringarna kan vi konstatera att det finns vissa utmaningar i att tydligt definiera relationen mellan undervisningstid och tid för planering och uppföljning. Detta utifrån oklarheter kring vilka uppdrag som tydlig kan räknas till undervisningstid/planeringstid samt övrig tid. Det är inte självklart att uppdrag kopplade till tillsyn, arbete med trygghet, trivsel och studiero, mentorskap samt insatser för att främja närvaro inte kan räknas till undervisningsuppdraget. Dessa pedagogiska uppdrag är avgörande för att skapa en god och inkluderande skolmiljö och måste beaktas i en helhetsbedömning av vad som ingår i lärarnas uppdrag.

Utifrån en uppskattad beräkning innebär förslaget om reglering av lärares arbetstid att vi behöver utöka våra lärares planeringstid med ca 50%.

Vid en reglering av undervisnings- & planeringstid uppstår dock frågan om vissa uppdrag, som idag utförs av lärare, behöver fördelas till andra yrkesroller. I dagsläget saknar vi dessa yrkesroller i vår organisation, vilket innebär att ett sådant behov skulle kräva nyrekryteringar. Detta skulle i sin tur påverka vår grundorganisation och våra resurser, både ekonomiskt och organisatoriskt.

Dessa regleringar kan innebära att utrymmet för att utföra andra arbetsuppgifter (så kallad "övrig tid") minskas. Utifrån de bedömningar ni gjort kring lärarnas totala tid, hur bedömer ni att denna kommer att räcka till för dessa arbetsuppgifter?

Efter en noggrann analys av de föreslagna förändringarna kan vi konstatera att det finns vissa utmaningar i att tydligt definiera relationen mellan undervisningstid, tid för planering och uppföljning samt övriga, ej undervisningsrelaterade, uppdrag. Samtliga av dessa uppdrag är dock centrala för att skapa en trygg och inkluderande skolmiljö. Men det är i nuläget oklart vilka av dessa uppdrag som eventuellt inte ska anses ingå i arbetet med undervisning, planering och uppföljning. Denna otydlighet försvårar en helhetsbedömning av lärarnas arbetsbelastning och tidsfördelning.

Utifrån våra beräkningar kan vi konstatera att den föreslagna relationen mellan undervisningstid och tid för planering skulle innebära ett ökat behov av lärarresurser med cirka 15 procent. Av detta gör vi en uppskattad bedömning att ca 5 procent kan hänföras till en omfördelning av andra, ej undervisningsrelaterade, uppdrag som idag utförs av lärare. Detta är beräknat utifrån den arbetsplatsförlagda tiden.

Sammanfattningsvis ser vi att de föreslagna förändringarna skulle få betydande konsekvenser för vår organisation och kräver en mer omfattande analys av lärarnas totala arbetstid, inklusive förtroendetiden.

ÖVRIGA REFLEKTIONER

Vi vill särskilt lyfta fram den utmaning som ligger i att skapa en fullt ut rättvis och likvärdig organisation baserad på nationella direktiv, då lokala förutsättningar har en betydande inverkan på skolans behov och möjligheter. Faktorer som socioekonomiska förhållanden, elevsammansättning, geografiska förutsättningar och tillgången till kompetens inom olika områden varierar avsevärt mellan kommuner och skolor. Dessa skillnader påverkar i hög grad hur nationella riktlinjer kan implementeras och vilka resurser som krävs för att säkerställa en hög kvalitet och likvärdighet i utbildningen.

Exempelvis kan skolor i socioekonomiskt utsatta områden behöva lägga större fokus på insatser för trygghet, trivsel och studiero, medan skolor i glesbygd kan möta utmaningar kopplade till lärarförsörjning och tillgång till specialiserad kompetens. Lokala variationer innebär att en strikt tillämpning av nationella direktiv riskerar att skapa obalanser i resursfördelningen och i förlängningen påverka elevernas möjligheter att nå sina mål.

Vi ser därför ett tydligt behov av att nationella direktiv utformas med en inbyggd flexibilitet som möjliggör anpassningar till de lokala förutsättningarna. En sådan flexibilitet skulle ge skolhuvudmän och rektorer bättre förutsättningar att fatta välgrundade beslut som tar hänsyn till de specifika behov och utmaningar som råder i den egna verksamheten. Detta är avgörande för att kunna möta elevernas behov på bästa sätt och samtidigt säkerställa en hållbar arbetsmiljö för personalen.

Vi vill också lyfta fram att det aktuella förslaget inte omfattar en helhetsreglering av lärarnas totala arbetstid. Förslaget fokuserar enbart på den arbetsplatsförlagda tiden. För att få en rättvisande och komplett bild av lärarnas arbetsbelastning och tidfördelning anser vi att även förtroendetiden, som utgör en betydande del av lärarnas totala arbetstid, behöver inkluderas i analysen. Detta är avgörande för att säkerställa att förslaget är hållbart och att det tar hänsyn till hela omfattningen av lärarnas arbetsuppgifter.

ÖVRIGA KOMMENTARER

- Vi saknar en samsyn mellan lagförslaget och nuvarande läraravtal vilket bidrar till försvårande omständigheter att skapa sig en uppfattning om lagförslagets konsekvenser.
- För att säkerställa en hållbar arbetsmiljö för våra lärare och samtidigt upprätthålla en hög kvalitet i undervisningen är det avgörande att lagstiftning och avtal är samstämmiga då diskrepanser riskerar att skapa betydande utmaningar för skolans organisation, ekonomi och kvalitet.
- Förslaget om att reglera undervisningstiden för lärare medför att det arbete som plockas bort från lärarna behöver omfördelas till andra resurser. Detta väcker flera frågor som;
- Hur ska dessa uppdrag kunna utföras med bibehållen (eller helst förstärkt) kvalitet?
- Vilka kostnadseffekter kommer detta att medföra och hur ska skolorna hantera dessa inom redan ansträngda budgetar?
- Utgår vi ifrån att förslaget omfattar lärares totala arbetstid skulle det ändå inte innebära någon arbetsminskning. Enda skillnaden skulle vara att arbetsgivaren styr över hela arbetstiden. Samtliga huvudmän skulle då ändå behöva lägga sig på högsta tidsintervallet.
- En tydlig och nationell reglering av lärares undervisningstid där ingen hänsyn tas till lokala förutsättningar kan också bidra till minskad lärartäthet vilket riskerar att påverka elevernas lärande negativt.
- En nationell reglering kan också ställa krav på att fler resurser anställs, vilket innebär ökade kostnader och organisatoriska utmaningar, kanske särskilt i kommuner med låg lärarbehörighet.
- I värsta fall kan en reglering enligt förslaget leda till att elever får mindre undervisningstid för att skolorna ska kunna få ihop sin ekonomi, vilket skulle stå i direkt konflikt med vårt uppdrag att ge alla elever en likvärdig och kvalitativ utbildning.
- Vi ser vidare att förslaget inte adresserar den administrativa börda som lärare idag hanterar inom ramen för det förebyggande och främjande samt trygghetsskapande arbetet. Dessa uppdrag är ofta tidskrävande och skulle inte minska genom en reglering av undervisningstiden. Däremot skulle undanträngningseffekten kunna påverka så att dessa uppdrag fördelas till annan

resurs vilket skulle medföra en omfattande kostnadsökning, samt ett behov av utökad överlämning mellan olika yrkesroller.

- För förskolans del innebär förslaget ytterligare utmaningar, särskilt om planeringstid ska definieras som individuell istället för gruppbaserad. Detta skulle innebära omfattande merkostnader och göra det svårt för förskolan att leva upp till förslaget utan att påverka verksamheten negativt.
- En annan viktig aspekt är att det saknas samsyn mellan olika myndigheter i detta förslag. Samtidigt som lagförslaget syftar till att underlätta lärarnas arbetsbörda, ser vi att kraven på skolorna skärps genom ökad kontroll från exempelvis Skolinspektionen, Arbetsmiljöverket och domstolar. Denna brist på samordning riskerar att motverka de intentioner om avlastning och förbättring som förslaget har.

AVSLUTNINGSVIS

Avslutningsvis anser vi att det krävs en översyn av hela avtalet innan ett sådant lagförslag kan implementeras. Det är avgörande att förslaget inte bara tar hänsyn till lärarnas undervisningstid, utan också till helheten i deras uppdrag och de organisatoriska och ekonomiska förutsättningar som skolorna arbetar under. Vi ser att lokala förutsättningar behöver beredas tydligare plats och att man parallellt med att göra en översyn över lärares arbetstid även behöver se över andra uppdrag inom skolans organisation, ex skolans elevhälsa, för att säkerställa så att inte en tydlig reglering av lärares arbetstid medför negativa konsekvenser för andra yrkesgrupper.

Vi ser fram emot en fortsatt dialog i denna viktiga fråga.